

PRITARTA
Vilniaus miesto savivaldybės
Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo
2023 m.

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio „Vaidilutė“
direktorės Aidos Makutėnienės
2023 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-17

VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS VAIDILUTĖ

VAIVORYKŠTĖ

ikimokyklinio ugdymo programa

Vilnius
2022

Programos atnaujinimo grupė:

Direktorė, mokytoja ekspertė Aida Makutėnienė

Pavadootoja ugdymui, mokytoja ekspertė Violeta Bisikirskienė

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Kristina Žvinklytė

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Violeta- Regina Žilinskienė

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Renata Sobeska

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Indrė Rackevičienė

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Danguolė Matijošienė

TURINYS

BENDROSIOJOS NUOSTATOS.....	4
1. AKTUALIOS ŠVIETIMO DOKUMENTŲ IDĖJOS, SIEKIANČIOS TOBULINTI VAIKŲ UGDYMĄ LOPŠELYJE-DARŽELYJE „VAIDILUTĖ“.....	4
2. PAGRINDINIAI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	6
4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS	7
5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO UŽDAVINIAI.....	8
6. ŠIUOLAIKINĖ IKIMOKYKLINIO UGDYMO TURINIO SAMPRATA IR NAUJOS VAIKŲ UGDYMO KAITOS TENDENCIJOS	8
7. SVARBIAUSI IKIMOKYKLINIO UGDYMO KRITERIJAI	9
8. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS.....	10
9. SVARBIAUSI PASIEKIMAI, KURIUOS PRIVALĖTŲ ĮGYTI	10
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA	10
INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS.....	11
KŪRYBIŠKUMAS.....	11
PROBLEMŲ SPRENDIMAS.....	12
KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI	12
FIZINIS AKTYVUMAS.....	13
SAVIVOKA IR SAVIGARBA.....	13
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ.....	14
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS	14
SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS	15
SAKYTINĖ KALBA	15
RAŠYBINĖ KALBA	16
MENINĖ RAIŠKA	16
ESTETINIS SUVOKIMAS	17
MOKĖJIMAS MOKYTIS	18
TYRINĖJIMAS.....	18
APLINKOS PAŽINIMAS	19
SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS	19
10. Į VAIKO UGDYMO REZULTATUS ORIENTUOTO ATVIROJO UGDOMOSIOS VEIKLOS PLANAVIMO YPATUMAI	20
11. SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKŲ UGDYMAS.....	22
12. KOKIAIS PRINCIPAIS VADOVAUTIS, UGDANT SAVITAI BESIVYSTANTĮ VAIKĄ.....	23
13. ŠVIETIMO PAGALBA VAIKAMS, TURINTIEMS SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ	24
14. TARPKULTŪRINIS UGDYMAS :VAIKŲ IŠ KITŲ ŠALIŲ INTEGRACIJA	24
15. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	25
16. INFORMACIJOS APIE VAIKŲ PASIEKIMUS RINKIMAS	26
17. VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ STEBĖJIMO, FIKSAVIMO PATIRTIS, REMIANTIS PASIEKIMŲ APRAŠU	26
18. KAIP PRIIMAMI SPRENDIMAI DĖL TOLESNIO VAIKŲ UGDYMO.....	27
19. INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS Į PAGALBĄ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGUI.....	28
NAUDOTI ŠALTINIAI IR REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA	30

BENDROSIOS NUOSTATOS

Lopšelis-darželis - prasmės, atradimų ir mokymosi sėkmės mokykla, savo veiklą grindžianti bendruomenės mokymusi ir susitarimais. Kuriama moderni, saugi, sveika, mobili, aktyvi ugdymo(si) ir darbo aplinka – atitinkantį ugdytinių ir įstaigos bendruomenės poreikius. Remiamasi humanizmo, progresyvumo, asmenybės sklaidą skatinančiomis ugdymo kryptimis. Pabrėžiama vaiko saviraiškos galimybių svarba ugdymo procese, akcentuojami vaiko emocinės bei socialinės raidos poreikiai.

Įtraukusis ugdymas – kokybiškas ugdymas kiekvienam mokiniui, tai labai aiškiai atsispindi Geros mokyklos koncepcijoje. Įtraukųjį ugdymą tikslinga sieti su personalizuotu kiekvieno mokinio ugdymu, atitinkančiu kiekvieno vaiko ugdymosi galias ir poreikius. Įtraukusis ugdymas apima ugdymo turinio, mokytojų rengimo, pagalbos mokiniui, mokytojui, mokyklai, vertinimo, ugdymo organizavimo sritis.

Įstaigos veiklos veiksniai: gerų rezultatų siekiama dirbant skirtingais būdais ir įvairiai organizuojant veiklas, siekiama ieškoti ir atrasti savus XXI a. modelius, aplinkas ir ugdymo būdus. Svarbios valstybinės ir kalendorinės šventės, Vilniaus miesto edukaciniai renginiai, siekiama išlaikyti etninį regiono savitumą, tradicijas.

Bendruomenė - besimokanti organizacija: dalinamasi patirtimi, reflektuojama, siekiama asmeninio tobulėjimo, partneriškų ryšių. Visų bendras tikslas - vieninga bendruomenė, kurianti gerovę vaikams.

Pagrindiniai tėvų bendruomenės lūkesčiai yra dialogiškas, tyrinėjantis, individualius vaiko poreikius atliepiantis ugdymas, dėmesys sveikatinimui ir kompetetingam parengimui mokyklai. Įstaigoje vykdomas sveikatai palankus maitinimas. Atskiras dėmesys skiriamas alergiškų vaikų mitybai.

1. AKTUALIOS ŠVIETIMO DOKUMENTŲ IDĖJOS, SIEKIANČIOS TOBULINTI VAIKŲ UGDYMĄ LOPŠELYJE-DARŽELYJE „VAIDILUTĖ“

Darželyje vykdomas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Ugdymo procesas grindžiamas Geros mokyklos koncepcija, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ bei atnaujinta „Bendrajai priešmokyklinio ugdymo programa“. Pedagogai taip pat dalyvauja tarptautinėje programoje „Zipio draugai“. **Ikimokyklinio ugdymo šerdis yra vaiko gerovė, visuminis ugdymas, aktyvus autentiškas, patirtinis jo dalyvavimas ugdymo procese.** Kuriama moderni, saugi, sveika, mobili, aktyvi ugdymo(si) ir darbo aplinka – atitinkantį ugdytinių ir įstaigos bendruomenės poreikius.

Daug dėmesio skiriama mokymui(si) mokytis – rasti, pasirinkti, įprasminti žinojimą. Mokymas(is) yra partneriškas – mokytojas yra mokinio pagalbininkas tyrinėjant pasaulį, mokymosi partneris, tačiau ir autoritetas tose srityse, kuriose mokiniui nepakanka patirties ar išminties. Mokoma(si) pagal individualius poreikius ir pasirinkimus, pagrįstus asmenine patirtimi, siekiais, prasmės suvokimu. Veiklų tipai, struktūra, scenarijai gali būti labai skirtingi. Lanksčiai organizuojamas mokymo(si) laikas. Mokymo(si) šaltiniai įvairūs, įtraukiantys, tikslingi, nebijoma naudoti netradicines priemones.

Įstaigoje sėkmingai mokosi specialiuosius ugdymo poreikius turintys vaikai. Įtraukijį ugdymą siejame su personalizuotu kiekvieno mokinio ugdymu, atitinkančiu kiekvieno vaiko ugdymosi galias ir poreikius. Įstaiga sudaro palankias sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis pagal jų poreikius ir galimybes, užtikrinant švietimo pagalbą, lygias galimybes ir ugdymosi prieinamumą.

Vienas pagrindinių siekių – gerinti ugdymo kokybę (LR Valstybės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa 2000 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 82. LR švietimo įstatymo pakeitimo, įstatymas 2003 m. birželio 17 d., Nr. IX - 1630.)

Tikime, kad norėdami sėkmingai vykdyti socializaciją, turime keistis kartu su mus supančia aplinka, t.y. sukurti gerą šeimų bendradarbiavimo, pedagoginio ir psichologinio konsultavimo sistemą, sudaryti sąlygas ugdytiniais kuo geriau tenkinti savo socialinius poreikius, kaip galima aktyviau įstaigos veikloje įtraukti tėvus. (Vaiko gerovės politikos koncepcija, 2003 m. rugpjūčio 20 d. LR nutarimas IX – 1569).

Vaikai ugdomi, remiantis jų sukaupta patirtimi, įgūdžiais bei jiems būdingais pasaulio pažinimo ir mokymosi būdais. Pedagogas parenka ugdymo metodus, kurie tenkintų individualius vaiko poreikius. Atsižvelgiant į tai, programa remiasi šiomis šiuolaikinio ugdymo kryptimis: humanizmo, progresyvizmo, asmenybės sklaidą skatinančia ir konstruktyvizmo (C.R.Rogers, A.H.Maslow, Jacqueline ir Martinas Brooks, J.Piaget, L.Vygotski.). Programa orientuota ir į Europos šalių švietimo sistemų svarbias išvadas apie vaikų raidos pokyčius „čia ir dabar“, apie ugdymo modelių lankstumą, gerbiant vaikų patyrimą, tėvų lūkesčius, šeimos kultūrą ir tradicijas.

Vadovaudamiesi **humanistine kryptimi** siekiame:

- teigiamo vaiko savęs vertinimo;
- atvirumo patirčiai;
- mokėjimo įvardinti ir valdyti savo jausmus, poelgius;
- kurti ir laikytis bendrai priimtų vertybių ir bendravimo normų;
- partneriškų, draugiškų pedagogo ir vaiko santykių;
- kuo daugiau erdvės vaiko saviraiškai;

- galimybių vaiko gebėjimui mokytis, rasti sau reikalingą informaciją, gebėti ją taikyti, sprendžiant problemas.

Remiantis **progresyviojo ugdymo(si) kryptimi**, siekiame:

- gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą;
- sudaryti sąlygas dirbti savo tempu ir pagal savo jėgas;
- sudaryti galimybę laisvai rinktis veiklos formas;
- organizuoti veiklą individualiai, mažose grupelėse, su visa grupe;
- ugdymą integruoti;
- mokytis dirbti komandoje.

Asmenybės skleidimą(si) skatinanti ugdymo kryptis įpareigoja:

- gerai žinoti vaiko raidos ypatumus ir dėsningumus;
- mokėti organizuoti socialinę sąveiką, lemiančią emocinę ir pažintinę raidą;
- remtis vaikų pomėgiais, poreikiais, vystant jų tolesnę pažinimą;
- tinkamai parengti aplinką įvairių poreikių ir gebėjimų vaikams.

Konstruktivizmo ugdymo(si) kryptis įpareigoja:

- vaiką ugdyti, atsižvelgiant į jo turimą patirtį, nes vaikas – aktyvus savo žinojimo, identiteto, kultūros kūrėjas;
- sudaryti galimybes vaikui dalyvauti programos kūrime ir pertvarkyme – atsižvelgiant į vaiko siūlomas idėjas;
- skatinti vaiko kritinį mąstymą, priimant informaciją;
- išlaikyti pusiausvyrą tarp auklėtojos planuojamos ir paties vaiko siūlomos, savaiminės veiklos;
- ugdymą(si) numatyti taip, kad būtų skatinamas vaikų tarpusavio bendradarbiavimas, paskatinimas, palankumas, pagalba;
- skatinti vaikus eksperimentuoti, bandyti, atrasti, daryti savo išvadas.

2. PAGRINDINIAI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

1. **Humaniškumo** – pripažįstama teisė būti kitokiam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą. Santykiai grindžiami atsakomybe, pasitikėjimu, pagarba kitų interesams bei nuomonei.

2. **Demokratiškumo** – lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė, lygiavertė vaiko ir suaugusiojo sąveika, kai aktyvus vaikas ir ugdytojas, orientuojasi į vaiką kaip į

asmenybę. Šeimos ir darželio sąveika grindžiama tėvų ir pedagogų iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu, tėvų pedagoginiu švietimu. Siekiama užtikrinti vaikų su spec.poreikiais integraciją į bendruomenės ir visuomenės gyvenimą. Suteikiamos lygios galimybės ugdytis visiems lopšelio-darželio vaikams (spec.poreikių, kitakalbių šeimų vaikams).

3. **Ugdymo individualizmo** – atsižvelgiant į vaiko išsivystymo lygį, planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymą(si). Atsižvelgiama į individualumą sąlygojančius veiksnius: šeimos kultūrą ir tradicijų įvairovę, vaiko amžių, lytį, vaiko išsivystymo lygį, charakterį ir temperamentą, išmokymo stilių, pomėgius, gebėjimus, vaiko savęs vertinimą.

4. **Tautiškumo** – padedama augančiam vaikui perimti Lietuvių tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti šiuolaikinę savo ir visuomenės tapatybę.

5. **Tęstinumo ir partnerystės** – vaiko gyvenimas lopšelyje-darželyje – šeimos gyvenimo ir socialinės aplinkos tąsa. Kuriama namų aplinka, švenčiamos tradicinės šventės, organizuojamos bendrystės veiklos, kuriose įtraukiama vaiko šeima, bendruomenės nariai. Bendradarbiaujama su socialiniais partneriais, dalyvaujama bendrose edukacinėse veiklose, projektuose ir iniciatyvose, dalijamasi patirtimi.

6. **Grįžamojo ryšio** – nuolatinis ugdymo proceso vertinimas, pedagogų veiklos refleksija, padedanti analizuoti vaikų pasiekimus ir siekti kokybinių pokyčių. Šeimos ir pedagogų keitimasis informacija apie vaiko ugdymą(si).

7. **Atsinaujinimo** - atsižvelgiant į vaiko poreikius, tėvų, globėjų lūkesčius, švietimo naujoves, nuolat ieškoma naujų metodų bei priemonių (interaktyvios grindis, lentos, Steam). Vaikai skatinami priimti ir nebijoti naujovių, skatinama vaikų kūrybiškumo laisvė, iniciatyvumas, gebėjimas nebijoti pokyčių. Ugdomas noras mokytis visą gyvenimą.

4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS

Užtikrinti į vaiką orientuotą ugdymą ir atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, padėti jam ugdyti(s) socializacijai ir mokymuisi būtinas kompetencijas.

5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO UŽDAVINIAI

- Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, **užtikrinti saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką**, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi.
- **Plėtoti individualias vaiko galias:** fizinės, socialinės, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybinės, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai **bendrauti ir bendradarbiauti** su suaugusiaisiais ir vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvauti ir **kūrybiškai išreikšti save** šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- **Mokytis pažinti ir veikti:** žaisti, kelti klausimus, tyrinėti, rinktis veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatyti tolesnės veiklos žingsnius.

6. ŠIUOLAIKINĖ IKIMOKYKLINIO UGDYMO TURINIO SAMPRATA IR NAUJOS VAIKŲ UGDYMO KAITOS TENDENCIJOS

- *Vietoj mokymo įstaigos kuriama visiems vaikams draugiška, atvira, dialogiška, emociškai saugi ikimokyklinio ugdymo įstaiga.* Visas kasdienis vaikų gyvenimas įstaigoje pripažįstamas kaip neatsiejama ugdymo turinio dalis. Jis turi būti pritaikytas vaikui, įdomus, turiningas, grindžiamas pozityviu bendravimu ir bendradarbiavimu, padedantis vaikui augti. Vaikas ugdomi bet kuriuo dienos metu – žaisdamas, dalyvaudamas ikimokyklinio ugdymo mokytojos inicijuotoje ar organizuojamoje veikloje, atlikdamas buitines darbus (dengdamas stalą, tvarkydamas žaislus ir kt.). Įstaigoje draugiškai priimamas ir pripažįstamas kiekvienas vaikas – įvairių gebėjimų, tautybės, iš skirtingo socialinio statuso šeimų ir kt.
- *Atsisakyta žinių perteikimo vaikui ir pereinama prie vaiko patirtinio ugdymosi.* Ikimokyklinio amžiaus vaikai geriausiai ugdomi patys būdami aktyvūs – tyrinėdami visais pojūčiais, darydami, bandydami ir eksperimentuodami, stebėdami savo veiksmų pasekmes, diskutuodami, spręsdami problemas, dalydamiesi išvykų patirtimi ir kt.
- *Akcentuojamas integralumas, o ne atskirumas, t. y. ugdymas vyksta ne tik uždaroje erdvėje – grupėje, bet ir išnaudojant visas kitas galimybes – vaikas ugdomas ir realiame, ir virtualiame pasaulyje, ir įstaigoje, ir už jos ribų.* Sudaromos galimybės vaikams dalyvauti realiame gyvenime – pvz., įstaigos virtuvėje kartu su suaugusiaisiais

kepti pyragus, kartu su visa grupe švęsti gimtadienius kavinėse, rūšiuoti šiukšles. Parūpinama programų, kad vaikas skaitmeninėje aplinkoje susikurtų žaidimų veikėjus, jų nuotykių istorijas, ieškotų informacijos internete.

- *Siekiami gilinti vaiko žinias, keičiančias jo nuostatas, mąstymą ir elgesį.* Vaikas pats ieško informacijos, klausia, aiškinasi priežastis, samprotauja, įvairiai panaudoja turimas žinias, kuria giliau suprasdamas aplinkos reiškinius, mokydamasis mąstyti, įžvelgdamas skirtingo elgesio pasekmes, pajausdamas pagarbą kitiems, norą būti drauge, poreikį daugiau sužinoti, pažinti.

- *Vaikų ugdymas personalizuojamas, t. y. pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo patirtį, poreikius, galimybes.* Išsiaiškinami vaiko pasiekimai, jo mokymosi stilius, polinkiai, gabumai ir sukuriama aplinka, kurioje yra priemonių, atitinkančių jo individualius poreikius, interesus, parenkami ugdymo būdai, kurie atitinka jo mokymosi stilių ir kt.

- *Skatinamas veikimas kartu, tolerancija, bendruomeniškumas, socialinis jautrumas.* Vaikai kartu kuria grupinius darbus, užmezga kaimyniškus santykius su kitų grupių vaikais, rūpinasi mažesniaisiais, padeda specialiujų ugdymosi poreikių turintiems, nelaimės ištiktiems vaikams, dalijasi žaislais, knygelėmis, skanėstais su kitais vaikais, įtraukia kitakalbius, kitos kultūrinės grupės vaikus į žaidimus.

7. SVARBIAUSI IKIMOKYKLINIO UGDYMO KRITERIJAI

Ikimokyklinis ugdymas vaikui naudingas tik tada, kai yra kokybiškas. Svarbiausiais laikomi šie vaikų ugdymosi kokybės kriterijai (pagal Cryer D., 1999):

- *sveika, saugi aplinka ir gera vaiko savijauta.* Vaikai turi galimybę veikti, ilsėtis, ugdytis sveikoje ir saugioje aplinkoje. Vaikui skirti žaislai, įranga ir baldai saugūs. Užtikrinamas atidus suaugusiojo rūpinimasis vaiku, atitinkantis jo amžių ir galimybes. *Vaiko raidą skatinanti aplinka.* Vaikui sudaromos galimybės rinktis žaidimus ir ugdymąsi skatinančią veiklą įvairiose srityse: sveikatos, socialinėje, kalbos, pažinimo, meninėje;

- *pozityvi sąveika su suaugusiais.* Kuriama aplinka, sąveikos, kurios sudaro galimybes vaikams pasitikėti suaugusiais, mokytis iš jų, patirti džiugių emocijų bendraujant su jį ugdančiais ikimokyklinio ugdymo mokytojais;

- *individualios socialinės-emocinės raidos skatinimas.* Vaikas drąsinamas, palaikomas, skatinamas, todėl gerai jaučiasi, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, saugiai, savarankiškai veikia ir konstruktyviai bendradarbiauja;

- *pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas*. Vaikams teikiama jų tarpusavio santykius reguliuoti padedanti suaugusiųjų pagalba, skatinanti pozityvią vaikų sąveiką su bendraamžiais ir pačių vaikų pastangomis kuriamą palankią emocinę aplinką

8. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Numatant ikimokyklinio ugdymo turinį, svarbiausia yra tai, ko pedagogas tikisi iš vaiko nuo gimimo iki šešerių metų. Koks šis vaikas bus, ką supras, ką gebės, pradėdamas ugdytis pagal atnaujintą Priešmokyklinio ugdymosi programą.

Visuminio ikimokyklinio ugdymo turinio samprata šiandien apima vaiko asmenybės brandą, jo ugdymo ir ugdymosi rezultatus: 18 esminių nuostatų ir gebėjimų bei vaiko pasiekimų ir pažangos stebėjimą.

Visuminio ugdymo metodai bei strategijos, padedančios plėtoti vaiko asmenybės brandą, tai - patirtinis vaikų ugdymas, kuris vyksta ne tik įstaigoje, grupėje, bet ir už įstaigos ribų. Tai ugdymasis bendradarbiaujant ir tyrinėjant.

Taip pat tai - vaiko, mokytojo bei kitų suaugusiųjų sąveika. Vaiko ir vaiko sąveika. Vaiko sąveika su gamtine ir sociokultūrine aplinka. Organizuojant veiklas, svarbu orientuotis į vaikų poreikius, jų sumanytą ir pasiūlytą veiklą. Gerbti laisvą vaikų pasirinkimą.

Taikant visuminio ugdymo metodą, mokytojas tampa vaikų pagalbininku ir vaiko sumanytų veiklų kūrėju. *Veiksmingas ikimokyklinis ugdymasis yra orientuotas į svarbiausią pasiekimą – vaiko asmenybės brandinimą, taip pat į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose 18 pasiekimų sričių*. Šios sritys gali būti suprantamos kaip atitinkančios kompetencijas: socialinę, sveikatos saugojimo ir stiprinimo, komunikavimo, pažinimo ir meninę.

Vaikų ugdymosi rezultatai – tai ikimokyklinio ugdymo programoje numatyti svarbiausi vaikų pasiekimai, kuriuos jie privalėtų įgyti.

9. SVARBIAUSI PASIEKIMAI, KURIUOS PRIVALĖTŲ ĮGYTI VAIKAI IKIMOKYKLINIAME AMŽIUIJE

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybinė nuostata, Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose. emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

Vaiko jausmai atskleidžia jo santykių su aplinkiniu pasauliu ypatybes: vienus suaugusiuosius jis myli, kitų bijo, tretiems – abejingas; vieni bendraamžiai jam patinka, nes su jais įdomu ir saugu, kiti – nepatinka, nes gali įskaudinti; vieną veiklą mėgsta, nes ji žadina pažinimo džiaugsmą, kitos nemėgsta, nes išgyvena nesėkmės jausmą. Kilus stiprioms emocijoms vaikas jaučia įtampą, kuri atlėgsta išsikrovus, tai yra vienaip ar kitaip išreiškus emocijas. Emocijų užgniaužimas, užslopinimas vaikams yra nenaudingas, nes susikaupusi įtampa gali būti išreiškiama labai audringai, nevaldomai. Emocijų sužadavimo vaikas negali kontroliuoti, emocijos ir jausmai kyla spontaniškai, todėl ikimokyklinio ugdymo mokytojo tikslas išmokyti vaikus tinkamai kontroliuoti savo emocijas..

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vertybė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Iniciatyvumas apibūdinamas kaip smalsumas, domėjimasis nauja informacija, naujų veiklos ar raiškos būdų ieškojimas. Atkaklumas yra gebėjimas gana ilgą laiką nenutraukti atliekamos veiklos. Tai yra dėmesingumo išlaikymas, gebėjimas, kurį vaikas gali panaudoti įvairiose veiklose ir situacijose, siekdamas sėkmės.

Atkaklumo pagrindas yra vaiko noras daryti įtaką aplinkiniam pasauliui, noras pasiekti tikslus. Iniciatyvus ir atkaklus vaikas pats ieško naujų veiklos ir veikimo ar raiškos būdų, naujos informacijos, ilgiau nei kiti jo bendraamžiai yra įsitraukęs į veiklą, nemeta jos patyręs nesėkmę, ieško sprendimų. Iniciatyvus ir atkaklus vaikas, atlikdamas veiklą, saikingai rizikuoja.

Iniciatyvumo ir atkaklumo srityje vaikui ugdantis tobulėja jo gebėjimai: pačiam susirasti veiklos ir turiningai ją plėtoti; įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, susikoncentruoti ir išradingai ją plėtoti; susidoroti su kliūtimis siekiant realizuoti sumanymus.

KŪRYBIŠKUMAS

Vertybė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Vaikų kūrybiškumas reiškiasi verbalinėje, vizualinėje, judėjimo, pažinimo veikloje. Ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi tuo, kad kūrybos procesas jiems dažnai yra svarbesnis už jos rezultatą. Kūrybiškumas gali būti apibūdinamas kaip sugebėjimas rasti unikalių, neįprastų, netipinių sprendimų, rezultatų gausumas, variantiškumas, veiklos greitumas. Gebėjimas greitai pereiti nuo vienos idėjos prie kitos, keisti mąstymo kryptį, minčių eigą, greitai ką nors pertvarkyti. Taip pat tai impliumas išpūdžiams, grožiui, naujumui, pasinėrimas į kūrybinę veiklą.

Kūrybiškumo srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais; gebėjimas išvelgti problemas, klausinėti, diskutuoti, įsivaizduoti, fantazuoti; troškimas ieškoti atsakymų, netikėtų idėjų, kurti variantus, savaip pertvarkyti, pritaikyti; drąsa veikti, daryti savaip

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Problemų sprendimas ikimokykliniame amžiuje – tai gebėjimas suprasti, įvertinti, interpretuoti ir pritaikyti žinias iššūkiams, sudėtingoms užduotims ar sunkumams spręsti. Išskiriami tokie problemų sprendimo žingsniai: nustatyti ir įvardyti problemą (aš negaliu padaryti to ir to, nežinau, kaip padaryti tai ir tai); ieškoti įvairių sprendimų ar išeičių; pasirinkti ar išbandyti vieną kurį nors sprendimą; įvertinti, kas iš to išėjo, kokios pasekmės. Problemų sprendimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: problemų atpažinimas, išvelgimas; sprendimų, išeičių paieška ir tinkamiausio sprendimo pasirinkimas bei įgyvendinimas, pasekmių, panaudojus sprendimą, stebėjimas ir apmąstymas; mokymasis įveikti nesėkmes

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomsi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. *Esminiai gebėjimai.* Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Ikimokyklinio amžiaus vaikas turėtų įgyti supratimą apie tai, ką ir kaip reikėtų valgyti, išmokti praustis, savarankiškai apsirengti ir nusirengti, saugiai elgtis su įvairiais aštriais, degiais, pavojingais daiktais, susitvarkyti žaislus ir veiklos vietą.

Vaikas mokosi valgyti pats, maitintis sveikai, atpažįsta skirtingus maisto produktus, įvardija alkį ar sotumą, pratinasi gražiai elgtis prie stalo, paimti stalo įrankius ir taisyklingai jais naudotis. Vaikas mokosi plautis rankas; tvarkosi ir prižiūri savo drabužius bei avalynę, aplinką; stengiasi taisyklingai sėdėti ir stovėti. Įgydamas kasdienio gyvenimo įgūdžius, vaikas ugdo savarankiškumą, tvarkingumą, atsakingumą, pasitikėjimą savimi, savivoką, saugumą ir sveikatą

FIZINIS AKTYVUMAS

Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminiai gebėjimai. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas puvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Kiekvienas ikimokyklinio amžiaus vaikas turėtų patirti judėjimo džiaugsmą, pratintis pajusti kūnoir atskirų jo dalių judėjimo kryptį, derinti rankų ir kojų judesius, orientuotis erdvėje, įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius, kurie įgyjami žaidžiant įvairius žaidimus, bėgiojant, išdykaujant, lenktyniaujant.

Šio amžiaus vaikui atrandant daiktų pasaulį, žadinant jo smalsumą įvairiais vaiko aplinkoje esančiais daiktais, pasiūlant įvairesnės veiklos, svarbią reikšmę įgyja išlavinti smulkieji plaštakos, riešo raumenys, koordinuoti akių ir rankos judesiai, kurie vaikui leidžia sėkmingai naudoti piešimo ir rašymo priemones.

Fizinio aktyvumo srityje, vaikui ugdantis, tobulėja: stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės, smulkiosios motorikos įgūdžiai, akių-rankos koordinacija.

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Ikimokykliniame amžiuje kiekvienas vaikas turėtų išmokti save vertinti palankiai. Jei vaikas kritikuoja save, mano, jog kitiems jis nepatinka, jo savivokos ir savigarbos raida

nepakankamai sėkminga. Vaikas, kuris palankiai vertina save ir tiki, jog kiti jį taip pat vertina palankiai, yra orus, pasitikintis, gina savo teises, stengiasi elgtis atsakingai, garbingai. Save pažįstantis, savimi pasitikintis ir save gerbiantis vaikas: noriai bendrauja, geranoriškas kitų atžvilgiu, dažniau imasi lyderio vaidmens, dažniau patiria sėkmę, santūriau reaguoja į nesėkmę, lengviau įveikia kliūtis, sėkmingiau mokosi mokykloje.

Ugdantis savivoką ir savigarbą stiprėja: vaiko asmeninio tapatumo jausmas, bendrumo su šeima, grupe jausmas, tautinio tapatumo jausmas, pozityvus savęs vertinimas

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Savireguliaciją ir savikontrolę vaikas gali sėkmingai ugdytis jau ikimokykliniame amžiuje. Geras savireguliacijos ir savikontrolės gebėjimus turintis vaikas patiria daugiau sėkmės. Asmeninės (vidinės) kontrolės išsiugdymas lemia didesnę sėkmę gyvenime ir mokykloje, skatina ko nors kantriai siekti, sutelkus pastangas įveikti kliūtis. Gebėjimas reguliuoti dėmesį padeda vaikams susitelkti bei atlikti tai, ką jie nori, ką reikia padaryti. Gera darbinė atmintis didina vaiko veiklos tikslingumą, planingumą, nuoseklumą.

Savireguliacijos ir savikontrolės srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti, savo jausmų raiška tinkamais būdais, jausmų raiškos kontrolė, gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Ikimokykliniame amžiuje vaikas mokosi suprasti suaugusįjį, jo jausmus, poreikius, reikalavimus, gera valia jiems paklūsta, iš suaugusiojo mokosi bendrauti. Vaikas gali pastebėti prislėgtą suaugusiojo savijautą, rodo jam užuojautą, pastangas padėti. Tuo pat metu vaikas siekia savarankiškumo, mokosi suaugusiesiems pasakyti ar parodyti savo poreikius, su

suaugusiaisiais tariasi ar derasi dėl to, kas jam svarbu. Vaikas mėgsta ką nors veikti kartu, patekęs į sudėtingą situaciją, prašo pagalbos.

Santykių su suaugusiaisiais srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas atsiskirti nuo tėvų ir pasitikėti pedagogais, abipusė pagarba, gebėjimas mokytis palaikyti partneriškus santykius su pedagogais, žinojimas, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Ikimokykliniame amžiuje vaikai mokosi užmegzti artimus ryšius su bendraamžiais. Vaikai simpatizuoja vienas kitam, domisi šalia esančiais. Vaikai mokosi užmegzti ir palaikyti draugystę su vienu ar keliais vaikais. Jie mokosi suprasti draugą ir jam atsiskleisti, atrasti bendrų interesų, žaisti bendrus žaidimus bei sėkmingai spręsti kilusius nesutarimus. Vaikai mokosi palaikyti geranoriškus santykius su visais grupės vaikais

Santykių su bendraamžiais srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimai užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais; gebėjimai mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus; gebėjimai užmegzti ir palaikyti artimesnius asmeninius santykius su vienu ar keliais vaikais.

SAKYTINĖ KALBA

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Sakytinės kalbos ugdymas – tai normalios vaiko sakytinės kalbos raidos garantas, tai vaiko klausymo, jo paties kalbėjimo skatinimas. Klausydamas vaikas mokosi išgirsti, įsiklausyti, atpažinti kalbos garsų skirtumus, dažnai tariamų garsų kombinacijas. Vaiko kalbėjimas – tai vaiko pokalbiai, pasakojimai, pranešimai apie tai, ką jis girdi, jaučia, mato, stebi, žino, yra patyręs, išgyvenęs. Vaiko kalbėjimas – tai įvairiausi vertinimai, žodinis praktinių ir protinių veiksmų planavimas.

Sakytinės kalbos srityje vaikui ugdantis tobulėja: aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis, kalbėjimo atpažinimas ir supratimas, natūralus vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie savo patirtį ir išgyvenimus, vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie supančią aplinką, jos objektus, įvykius, kalbėjimas laikantis perprastų kalbos taisyklių, tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlių deklamavimas, sekimas, pasakojimas.

RAŠYTINĖ KALBA

Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

Rašytinė kalba perprantama natūralioje aplinkoje, savarankiškoje paties vaiko veikloje, atsiradus ar sužadinus poreikį ką nors parašyti ir perskaityti. Rašymas prasideda pirmomis vaiko braukomomis linijomis, taškeliais, kraigalionėmis, atsitiktinai parašytais raidžių elementais, nukopijuotomis raidėmis.

Iki trejų metų – vertikalūs ir horizontalūs brūkšniai, apskritos ir tiesios linijos, ketvirtieji metai – abstrakcijoje pasitaiko raidžių elementų, penktieji metai – raidžių ir žodžių kopijavimas, savo vardo raidžių arba viso vardo rašymas, apskritimų, kvadratų piešimas; šeštieji metai – vardo ir kitų beprasmių ir prasmingų žodelių, skaitmenų rašinėjimas, įvairių apskritimų, trikampių, kvadratų kombinacijų piešimas.

Rašytinės kalbos srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis skaitymu, raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis; domėjimasis rašymu, raidžių bei žodžių rašinėjimas, įvairių simbolių braižymas ar piešimas; trumpų žodelių skaitymas.

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vaiko meninė raiška – tai vaiko įspūdžių, išgyvenimų, supratimo, emocijų, jausmų patirties reiškimas ir vaizdavimas meninės raiškos būdais ir priemonėmis: veiksmu, judesiu, žodžiu, balso intonacija, spalva, linija, forma ir kt. Ji apima muziką, šokį, vaidybą ir vizualinę raišką. Muzika. Kiekvienas ikimokyklinio amžiaus vaikas geba save išreikšti muzika. Klausydami muzikos kūrinų, vaikai įgyja žinių apie muziką, išmoksta ją skirti pagal

nuotaiką, tempą, raiškos priemones. Dainuodami, grodami, eidami ratelius išmoksta liaudies dainų, šokių ir geba juos pritaikyti savo žaidimuose.

Šokio raiškos pradžia – vaiko spontaniškas rankų, kojų, vėliau ir viso kūno judėjimas kaip reakcija į muzikos tempo ir nuotaikos pasikeitimus.

Vaidyba. Pirmiausia vaikas išmoksta naudoti savo veido mimiką, judesius, veiksmus, kalbą, balsą, vėliau pritaiko vaidybiniam žaidimams savo rankų pirštus, daiktą ar žaislą. Dar vėliau geba žaisti vaidmeninius žaidimus.. Draminės vaidybos gebėjimai atsiranda ir plėtojasi sukakus penkeriems metams.

Vizualinė raiška. Vaikai vaizdų ir formų kalba pasakoja viską, ką išgyveno, patyrė žaisdami, stebėdami, liedsdami, ką išgirdo, ką pamatė. Intuityviai naudoja ženklus, simbolius, kitas raiškos priemones (tašką, liniją, spalvą, dėmę, formą, erdvę ir kt.). Kad ir kokią kompoziciją sukurtų ikimokyklinio amžiaus vaikas, dažniausiai ji – spontaniškos raiškos rezultatas.

Vaikui ugdantis meninės raiškos srityje tobulėja: emocijų, patirties, minčių, įspūdžių raiška meninėmis priemonėmis ir būdais, meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas, meninė kūryba ir improvizacija.

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Estetiškumo poreikis vaikui reiškiasi nuo gimimo. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikas gyvai reaguoja į visa, kas gražu ir gera (malonią šypseną, į ritmiškus garsus, žodžius, skirtingų intonacijų kalbą, ryškias spalvas, formas).

Vyresnio ikimokyklinio amžiaus vaikas gėrisi ir žavisi įvairiomis grožio formomis, nuo įspūdžių pereina prie vertinimo, savaip supranta ir vertina gamtos, buities, žmonių poelgių bei veiklos grožį, skiria, kas vertinga ir kas ne.

Vaikui ugdantis estetinio suvokimo srityje tobulėja: nusiteikimas grožio, meninės kūrybos potyriams bei džiaugsmui, aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta; jautrumas grožiui, meno raiškos priemonėms (spalvai, linijai, formai, judesiui, muzikos garsams ir kt.

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Mokėjimas mokytis suprantamas kaip noras mokytis, atkaklus užsibrėžto tikslo siekimas, atsakomybė už savo mokymąsi.

Tai gebėjimas išsikelti mokymosi tikslus, planuoti, kaip jų bus siekiama, pasirinkti tinkamus mokymosi būdus, apmąstyti mokymosi procesą, įsivertinti rezultatus ir atsižvelgiant į juos kelti tolesnį tikslą. Mokėjimo mokytis raiška ikimokykliniame amžiuje. Mokymasis – kiekvieno žmogaus prigimtinis bruožas.

Nuo pat gimimo vaikai pradeda mokytis: valdyti savo kūną, visais pojūčiais tyrinėti aplinką, ja pasinaudoti ir prie jos prisitaikyti, žaisti, kalbėti, mąstyti, samprotauti, priimti sprendimus; bendrauti su kitais; pasitikėti savimi ir kitais.

Mokėjimo mokytis srityje vaikui ugdantis tobulėja: numatymas, ko nori išmokti, aktyvus mokymasis; gebėjimas apmąstyti, ko išmoko.

TYRINĖJIMAS

Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Tyrinėjimas – tai procesas, kai vaikui atidžiai žiūrint, klausant, uodžiant, liečiant, klausinėjant, ieškant informacijos įvairiuose šaltiniuose, sužinoma apie gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei reiškinius, žmogaus sukurtus daiktus, žmonių gyvenimą. Tyrinėjimas apima ir bandymus (eksperimentus), kai keičiame daiktus ar medžiagas, aplinkos sąlygas, pvz., išardome ir sudedame kitaip, kai tirpiname, šildome, šaldome medžiagas ir pan.)

Skatinant šiuos gebėjimus, svarbu sudaryti vaikams sąlygas tyrinėti gamtos ir socialinės aplinkos objektus, jų kaitą, bruožus, savybes. Siūlyti atlikti nesudėtingus bandymus, stebėti prietaisų veikimą ir aptarti, ką pastebėjo, ką apie tai galvoja. Grupėje reikėtų turėti prietaisų, skirtų tyrinėti: paprasčiausių indelių, padidinanųjų stiklą, žaislinį mikroskopą.. Skatinti vaikus klausti, patiems ieškoti atsakymų į iškilusius klausimus.

Tyrinėjimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis aplinka, tyrinėjimas naudojant pojūčius, atrastų, sužinotų dalykų aptarimas

APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybinių nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika, noriai mokosi ja naudotis. Pradedą susipažinti su informacinėmis technologijomis.

Ikimokyklinio amžiaus vaikams būdingas spontaniškas domėjimasis aplinka ir jos pažinimas yra labai svarbus ne tik vaiko kasdieniam gyvenimui, bet ir motyvacijai toliau mokytis, gilinant pažinimo kompetenciją bei daugelį kitų dalykinių kompetencijų. Aplinkos pažinimui labai svarbu, kad vaikai padedant suaugusiems, atliktų paprastus stebėjimus ir bandymus su medžiagomis ir daiktais, mokytoji surasti informaciją apie gamtos objektus, savo šalį, kitų šalių žmonių gyvenimą. Vaikams turėtų būti sudaromos sąlygos žaisti pažintinius žaidimus, dalyvauti bendruomenės gyvenime. Vaikai turėtų būti skatinami mąstyti ir kalbėti apie tai, ką sužinojo, suprato, atrado, kas ir kodėl juos domina.

Aplinkos pažinimo srityje, vaikui ugdantis, tobulėja: socialinės ir gamtinės aplinkos pažinimas, pagarba gyvybei ir aplinkai.

Vaikų aplinkos pažinimą šiandien plečia *skaitmeninė kompetencija ir informatinio mąstymo* formavimas. Technologijos tampa vis svarbesnės, nes tai – reikšminga aplinkos pažinimo, kūrybos ir saviraiškos priemonė, keičianti kasdienę mūsų veiklą, ugdymą, bendravimą. Informacinės technologijos padeda motyvuoti vaikus, patraukia jų dėmesį užduočių turinio įvairovė, virtualia komunikacija ir bendradarbiavimu

Norint ugdyti informatinį mąstymą, nebūtina dirbti vien prie kompiuterio. Šiai veiklai puikiai tinka įvairiausios lavinamosios užduotys, žaidimai, robotukai. Svarbiausia yra „įjungti“ vaizduotę. Šiandien informacinių technologijų pritaikymo galimybės leidžia sukurti užduotis įvairių ugdymosi poreikių turintiems vaikams, įskaitant gabius vaikus, vaikus, atvykusius iš užsienio, taip pat vaikus, turinčius poreikių kalbų mokymuisi; bei ugdytinius turinčius SUP.

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Skaičiavimas ir matavimas. Ikimokykliniame amžiuje formuojasi labai svarbios psichinės mąstymo strategijos, kurios naudojamos kasdieniame gyvenime įžvelgiant, nuspėjant, įvertinant galimą (tikėtiną) rezultatą. Tai amžius, kai svarbu sukaupti pakankamai matematinės veiklos patirties, kurią vėliau būtų galima panaudoti taikant, įprasminant, palyginant, apibendrinant vaiko vis didėjančią supratimą apie skaičius ir skaičiavimus. Jei vaikas nesupranta, nevarioja paprastų (praktiškų) su skaičiais ir skaičiavimu susijusių sąvokų (daug, mažai, iš viso buvo, liko, kiti nuskrido, atidavė, pasidalijo ir pan.), nelygina, nerūšiuoja jo raida nėra pakankamai sėkminga.

Skaičiavimo ir matavimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: loginio mąstymo nuoseklumas, pagrįstumas, tikslumas ir lankstumas, geresnis aplinkos ir erdvės suvokimas, skatinamas noras eksperimentuoti, tyrinėti, pažinti daiktus.

10. Į VAIKO UGDYMO SI REZULTATUS ORIENTUOTO ATVIROJO UGDOMOSIOS VEIKLOS PLANAVIMO YPATUMAI

Vaikų ugdymosi planavimas yra neatsiejama ikimokyklinio ugdymo turinio programos dalis., kurią reikia atlikti labai atsakingai. Ugdomosios veiklos planavimas yra kokybiško ugdymo realizavimo priemonė. Vaiko ugdymosi planavimas, kai ikimokyklinio ugdymo pedagogai tariasi su vaikais, jų tėvais, švietimo pagalbos specialistais, kitais bendruomenės nariais padeda veiksmingiau siekti vaikų ugdymosi rezultatų ir užtikrinti patrauklų patirtinį ugdymąsi. Tad planuojant yra svarbu:

- kalbant su vaikais išsiaiškinti, kas jiems rūpi, ko jie nori išmokti, kokia veikla jiems labiausiai patinka, kokių išvykų, projektų, susitikimų su žinomais žmonėmis, veiklos su kitomis vaikų grupėmis norėtų;
- į vaikų pageidavimus atsižvelgiama, apmąstant ugdomosios veiklos plano formą ir planuojant vaiko ugdymąsi skatinančią veiklą. Pvz., ugdomosios veiklos plano formoje numatoma skiltis „Vaikų idėjos ir sumanymai“, kuri pildoma atsižvelgiant į vaikų siūlymus ir pageidavimus;

- su tėvais tariamasi dėl jų įsitraukimo į vaikų ugdymo procesą – dėl dalyvavimo vaikų veikloje laiko ir trukmės, idėjų vaikų veiklai siūlymo, ugdymo pratęsimo namuose, šeimos dienų ar savaitių, bendrų vaikų, tėvų ir ikimokyklinio ugdymo projektų, išvykų į tėvų darbovietes, vasaros stovyklų kartu su vaikais ir kt.;

- kadangi vaikas ikimokyklinėje įstaigoje ugdomi visą dieną (dalyvaudamas muzikos ir kūno kultūros valandėlėse, būreliuose, individualiuose ugdomuosiuose žaidimuose ir pratybose su logopedu, specialiuoju pedagogu ir kitais specialistais), ugdomosios veiklos plano formą ir turinį reikėtų derinti su visais ugdytojais, kad būtų užtikrinamas vaiko visuminis ir neperkrautas ugdymasis per dieną.

Planuojant atsižvelgiama į tokius ugdomosios veiklos plano rengimo etapus:

Planuojamų įgyti vaikų pasiekimų numatymas (1-asis etapas)

Rengiant ugdomosios veiklos planą, pirmiausia užpildoma skiltis „Vaikų pasiekimai“. Apmąstoma, kokių Pasiekimų apraše nurodytų vaikų ugdymosi rezultatų bus siekiama ir iš kokių vaikų ugdymosi pasiekimų sričių. Ugdomosios veiklos plane gali būti numatyti ne galutiniai pasiekimų žingsnyje numatyti gebėjimai, nuostatos, žinios ir supratimas, o tarpinis rezultatas.

Ugdymo uždaviniai (2-asis etapas)

Antrasis etapas, rengiant ugdomosios veiklos planą, yra numatyti ugdymo uždavinius. Uždaviniai keliami remiantis siektiniais vaikų gebėjimais, nuostatomis, žiniomis ir supratimu, jau įrašytais skiltyje „Vaikų pasiekimai“. Formuluojuant uždavinius, į ugdymo procesą reikėtų žvelgti iš vaiko perspektyvos..

Ugdomosios veiklos pavadinimas (3-iasis etapas)

Numačius laukiamus vaikų pasiekimus ir iškėlus uždavinius, apmąstoma, kokia ikimokyklinio ugdymo mokytojo inicijuota vaikų veikla padėtų vaikui sėkmingai siekti numatytų rezultatų. Ugdomosios veiklos pavadinimas suformuluojamas, atsižvelgiant į vaikų veiklos turinį, veiksena, naudojamas priemonės ir kt.

Vaikų idėjos ir sumanymai (4-asis etapas)

Rengiant ugdomosios veiklos planą laikomasi nuostatos, kad iš anksto planuojamos idėjos turėtų užimti nedidelę vaiko dienos dalį. Būtina palikti pakankamai laiko vaikų spontaniškam, savaiminiam ugdymuisi: žaidimams, paties vaiko sumanymams bei jų realizavimui, saviraiškai, kūrybai. Vaikų pasiekimai tobulėja ne tik tada, kai jie įsitraukia į ikimokyklinio ugdymo mokytojo pasiūlytą veiklą, bet ir tada, kai jie žaidžia, veikia tai, ką patys sugalvoja.

Veiklos formos ir idėjos vaikų veiklai (5-asis etapas)

Šioje skiltyje įrašomos vaikams siūlomos veiklos idėjos. Idėjos vaikų veiklai parenkamos tokios, kurios orientuotos siekti ugdomosios veiklos plane numatytų rezultatų. Prieš planuojant vertėtų apgalvoti, kiek ir kokių idėjų bus siūloma visos grupės, vaikų grupelių ar atskirų vaikų individualiai veiklai, žvelgiant iš vaiko perspektyvos. Idėjos atrenkamos ir planuojamos vadovaujantis įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa.

Ugdymosi aplinka ir priemonės (6-asis etapas)

Numačius vaikų veiklos idėjas būtina sukurti joms realizuoti tinkamą aplinką bei parinkti priemones. Apgalvojama, ar įstaigos aplinka, priemonės, žaislai, išvykos už įstaigos ribų skatins vaikus domėtis tuo, kas vyksta aplinkui, ar skatins juos praktiškai veikti.

Tėvų (globėjų), senelių, specialistų idėjos, pagalba, dalyvavimas (7-asis etapas)

Ugdomosios veiklos planas turėtų būti atviras tėvų (globėjų), senelių, švietimo pagalbos specialistų idėjoms. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas, kuris įtraukia tėvų siūlomas idėjas į ugdomosios veiklos planą, sėkmingiau pasiekia iškeltų vaikų ugdymo uždavinių.

Vaikų pasiekimų refleksija, idėjos dėl tolimesnio ugdymosi. Savo veiklos refleksija (9-asis etapas)

Refleksijos skiltyje ikimokyklinio ugdymo mokytojai įrašo savo pastabas apie tai, kokius numatytus gebėjimus vaikai ugdėsi sėkmingai, patikslina, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikai, pažymi, kokių plane numatytų pasiekimų jiems nepavyko pasiekti. Taip pat apgalvoja ir trumpai užrašo savo samprotavimus, kodėl vaikai vienus gebėjimus, nuostatas, žinias ir supratimą ugdėsi sėkmingai, o kitus – ne taip sėkmingai. Reflektuoja, ar tinkamai buvo parinktas ugdymo turinys, idėjos vaikų veiklai, ar jos atitiko vaikų interesus ir mokymosi būdus. Taip pat apmąstomos veiklos ir idėjos, kurias reikėtų organizuoti ateityje.

11. SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKŲ UGDYMAS

Pagal Švietimo įstatymo pakeitimus nuo 2024 m. rugsėjo 1 dienos visos mokyklos ir visi darželiai turėtų priimti specialiųjų poreikių vaikus, jei jų tėvai, pasitarę su specialistais, nuspręs, kad lankyti tokią įstaigą yra geriausias sprendimas vaikui. Tad ikimokyklinio ugdymo įstaigos privalo numatyti ugdymą, kuris padėtų vaikams su specialiaisiais poreikiais tobulėti ir plėsti savo įgimtas galias. Tai nėra lengva. Įtraukusis ugdymas – visada ir vertybė, ir iššūkis. Įtraukusis ugdymas visuomenėje dažnai suprantamas per siaurai ir tai nėra tik tinkamiausių ugdymosi sąlygų neįgaliems ar specialiųjų poreikių turintiems vaikams sudarymas. Tai svarbus perėjimo nuo „mokyklos visiems“ prie „mokyklos kiekvienam“. Labai svarbu, kad švietimo bendruomenė suprastų įtrauktį ir jos teisingumą

kaip kokybiško ugdymo pagrindą, vertinant kiekvieną besiuogdantį. Ikimokyklinio amžiaus vaiko, kuris skiriasi nuo daugumos bendraamžių, ugdymas iš esmės yra toks pat, kaip ir bet kurio kito vaiko:

- išmokti būti kiek galima savarankiškesniam,
- išmokti mokytis,
- plėtoti turimus gebėjimus savo vystymosi tempu.

Tai reiškia, kad remiantis Pasiekimų aprašu. pirmiausia, reikia įvertinti esamus vaiko gebėjimus, nuostatas, žinias ir supratimą bei numatyti tolesnio ugdymo galimybes. Gali būti, kad kai kuriose ugdymosi pasiekimų srityse, pvz., sakytinės kalbos ar santykių su suaugusiaisiais, vaiko pasiekimai atitiks jo amžiaus vaikams įprastus pasiekimus, o rekomendacijose pateikiami patarimai nesiskirs nuo kitų grupės vaikų ugdymo tikslų ir ugdymo būdų. Kita vertus, kitose ugdymosi pasiekimų srityse, pvz., mokėjimo mokytis ar problemų sprendimo“, vaiko ugdymosi pasiekimai pastebimai atsiliks arba žymiai skirsis (metais, dvejais ar net daugiau) nuo bendraamžių. Tokiu atveju reikėtų atsiversti Pasiekimų aprašo skyrių „Ženkla, išpėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymosi procesą“ ir patikrinti, ar vaikas nedemonstruoja elgesio, liudijančio apie poreikį labiau pritaikyti ugdymo turinį ir metodus. Jeigu vaiko elgesyje ir/ar veikloje pastebimi minėti ženklai, patarimų, kaip tokį vaiką ugdyti, reikia ieškoti „Ikimokyklinio ugdymo metodinių rekomendacijų“ skyriuje „Vaikų pasiekimų žingsnius atskleidžiantys pavyzdžiai ir ugdymo gairės“.

12. KOKIAIS PRINCIP AIS VADOVAUTIS, UGDANT SAVITAI BESIVYSTANTĮ VAIKĄ

Kiekvienas savitai besivystantis ar specialiųjų ugdymosi poreikių turintis vaikas yra unikalus, jo raida ir ugdymosi būdas gali smarkiai skirtis nuo kitų vaikų ugdymosi, todėl pritaikant ugdymo procesą konkrečiam vaikui, būtina prisiminti, kad:

- laikas, reikalingas vienam ar kitam gebėjimui susiformuoti, gali būti daug ilgesnis. Savitai besivystantį ar specialiųjų ugdymosi poreikių turintį vaiką reikia dažniau girti, skatinti, drąsinti, o ne akcentuoti tai, kas jam prasčiau pavyksta ;
- svarbu žadinti teigiamas vaiko emocijas, jį motyvuojant, paskatinant, pasidžiaugiant jo veiklos procesu ir rezultatu;
- dėl savitų pažinimo procesų ypatumų reikėtų apgalvoti vaiko gebėjimo ugdymo sudėtinės dalis, tikslingai numatyti gebėjimo formavimo etapus ir padėti vaikui nuosekliai jį ugdyti;

- pasirenkant, kokį vaiko gebėjimą ugdyti, labai svarbu bendradarbiauti su vaiko šeima;
- būtina remtis vaiko stiprybėmis ir pastebėti tas savybes ir būdus, kuriais raidos savitumą turintis vaikas mėgina kompensuoti vieno ar kito gebėjimo trūkumą.

13. ŠVIETIMO PAGALBA VAIKAMS, TURINTIEMS SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ

Jei išbandžius vaiko ugdymosi poreikius atitinkančius bendravimo būdus, jis vis tiek nedaro pažangos ir atsilieka savo gebėjimais arba juos demonstruoja itin savitai, mokytojui būtina kreiptis į specialųjį pedagogą, psichologą, logopedą ir/ar į ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisiją. Svarbu informuoti vaiko tėvus, kad kilus klausimams dėl vaiko ugdymosi, jie taip pat gali kreiptis ir į minėtą komisiją, ir į pedagoginę psichologinę tarnybą. Tais atvejais, kai vaiko raidos skirtumai yra ypač ryškūs ir trukdo sėkmingam vaiko ugdymuisi, dėl specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymo ir specialiosios pedagoginės pagalbos skyrimo reikėtų kreiptis nedelsiant.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojui svarbu laiku pastebėti susirūpinimą keliančius požymius, ypač tada, kai jų yra keletas ir jie apima kelias sritis (pvz., emocijų raiškos, santykių su bendraamžiais, kūrybiškumo). Rekomenduojame tiesiog surašyti šiuos požymius ir visais atvejais, susilaikius nuo išankstinių išvadų, kreiptis konsultacijos į švietimo pagalbos specialistus.

14. TARPKULTŪRINIS UGDYMAS :VAIKŲ IŠ KITŲ ŠALIŲ INTEGRACIJA

Šiandien ikimokyklinio ugdymo įstaigose vis aktualesnis tampa tarpkultūrinis ugdymas. Šeimai emigravus į kitą šalį, vaikas atsiduria kitos kultūros aplinkoje, todėl labai svarbu, kad jį pasitiktų šiltas ikimokyklinio ugdymo mokytojo dėmesys ir bendravimas. Adaptacijos ir bendravimo su migrantų šeimomis ypatybės:

- saugus migrantų šeimos vaiko įtraukimas į ugdymo įstaigos bendruomenę;
- vaiko ir šeimos supažindinimas su lopšelio-darželio ir grupės aplinka;
- švietimo specialistų ir pedagogų pagalba vaikams, patyrusiems karo, šeimos netekties grėsmę;
- komfortiškos ir saugios aplinkos pabėgėlių vaikams užtikrinimas.;

- kitų tėvų informavimas apie naujai atvykusį į grupę vaiką.
- komunikavimo būdų su šeima numatymas (kokia kalba bus bendaujama, kaip bus suteikiama informacija apie vaiką ir pan.);
- vaiko priežiūros ir ugdymo ypatumai (kuo domisi, ką mėgsta veikti, kokių specialistų pagalba buvo teikiama anksčiau ir pan.);
- psichologinės, socialinės, pedagoginės ar specialiosios pedagoginės pagalbos būtinumo nustatymas bei tokios pagalbos teikimas;
- atsakingas kontaktinių duomenų ir būtiniausios informacijos apie šeimą surinkimas, asmens duomenų konfidencialumo užtikrinimas.

Dėl bendravimo su vaiku iš migrantų ar pabėgėlių šeimos nuostatų susitaria visa ugdymo įstaigos bendruomenė. Pagrindinis migrantų šeimų vaikų poreikis – būti visaverčiais darželio bendruomenės nariais. Todėl svarbu padėti vaikams išlaikyti jų pirminį kultūrinį identitetą ir pratinti būti aktyviais daugiakultūrės vaikų darželio bendruomenės nariais.

Kad vaikų ugdymąsi lydėtų sėkmė, patartina jautriai atsižvelgti į išryškėjusius vaikų kultūrinius skirtumus, nepamirštant, kad tautinė tapatybė susideda iš daugybės tiek išorinių, tiek vidinių bruožų: kilmės, gyvenimo būdo ir kalbos.

Migrantų šeimų vaikai atsiduria jiems visiškai nepažįstamame krašte, todėl ypač svarbu užmegzti su jais ir jų šeimomis emocinį kontaktą, rodyti pagarbą jų gimtajai kalbai, kultūrai, tradicijoms, papročiams.

Privalome išmokti su šiuo tautinės įvairovės reiškiniu gyventi, su juo tvarkytis. Pasaulinė kultūrinė globalizacija jau vyksta ir anksčiau ar vėliau Lietuva taps daugiarase visuomene – kaip ir visos kitos Europos sąjungos narės.

15. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Pasiekimų ir pažangos vertinimas yra neatskiriama ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo proceso dalis. Vaikų stebėjimas, pasiekimų ir pažangos vertinimas bei apmąstymas ikimokyklinio ugdymo mokytojui padeda:

- *pažinti* kiekvieną vaiką, atpažinti jo turimus pasiekimus skirtingose ugdymosi srityse, nustatyti individualų ugdymosi tempą, išsiaiškinti ugdymosi poreikius;
- *numatyti* tolesnio vaiko ugdymosi rezultatus, atsižvelgiant į pasiekimus bei daromą pažangą,
- *atrinkti* tinkamesnį ugdymo turinį, būdus, priemones, aplinką ir kt.;

- *planuoti*, kaip ugdymas bus individualizuojamas, pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo interesus, polinkius, lūkesčius, galimybes, turimą patirtį;
- *nustatyti*, ar vaikų ugdymo organizavimas buvo veiksmingas, ar vaikui (vaikų grupei) pavyko pasiekti iki tam tikro laikotarpio numatytų ugdymosi rezultatų;
- *atrinkti* ir pateikti tėvams aktualią informaciją apie jų vaikų ugdymąsi,
- *pateikti* objektyvią informaciją apie vaiko ar vaikų grupės ugdymąsi kitiems specialistams bei įstaigos administracijai.

Svarbiausi kokybiško vaikų ugdymosi kriterijai yra gera visų vaikų savijauta ir pagal kiekvieno vaiko galimybes daroma maksimali pažanga.

16. INFORMACIJOS APIE VAIKŲ PASIEKIMUS RINKIMAS

Planuojant rinkti informaciją apie vaikų ugdymosi pasiekimus ir pažangą, svarbu numatyti laiką, kada tai bus daroma (rekomenduojama spalio ir gegužės mėnesiais) ir tikslą – dėl ko tai bus daroma. Informacija apie vaikų ugdymosi pasiekimus ir pažangą gali būti renkama:

- pradedant dirbti su nauja vaikų grupe ir siekiant geriau susipažinti su šių vaikų ugdymosi poreikiais;
- domintis, kaip pasikeitė vaikų pasiekimai per vasarą;
- stebint ir apmąstant kasdienį vaiko ugdymąsi ir, esant reikalui, jį koreguojant;
- aiškinantis, ar vaikas įgijo sudėtingesnių gebėjimų, ar nevėluoja kai kurių gebėjimų raida ir kt.;
- siekiant nustatyti, ar pavyko pasiekti numatytų vaikų ugdymosi rezultatų, t. y., ko buvo siekta ir kiek pasiekta.

Planuodami, kada ir koku tikslu rinks informaciją, ikimokyklinio ugdymo mokytojai tariausi su vaikų tėvais, įstaigos specialistais ir vadovais.

17. VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ STEBĖJIMO, FIKSAVIMO PATIRTIS, REMIANTIS PASIEKIMŲ APRAŠU

Darželyje kiekvienam vaikui yra skiriamas jo ugdymosi pasiekimų aplankas.

Grupėje dirbančios mokytojos susitaria, kokią informaciją jos kaups vaikų pasiekimų aplankuose. Tai gali būti vaikų piešiniai, darbeliai arba tik šių darbelių fragmentai, veiklų nuotraukos, užfiksuoti atvejai, kai vaiko elgsena, kalba rodo patobulėjusį gebėjimą kokiame nors pasiekimų žingsnyje, vaikų grupės arba atskiro vaiko stebėjimo užrašai, švietimo pagalbos atvejų aprašymai. Kaupiant pasiekimų aplanką, labai svarbi yra ir paties vaiko nuomonė. Patartina jam pasiūlyti pačiam nuspręsti, kokį savo darbelį ar nuotrauką jis norėtų įdėti į aplanką. Taip vaikas mokysis pamatyti savo gebėjimų tobulėjimą, pasakyti suaugusiems, kas jam svarbu.

Pasiekimų aplankas gali būti sudaromas kaip segtuvas, albumas, dėžutė, sąsiuvinis, kompiuterinė laikmena, mišrus variantas ir kt. Kiekvienos grupės mokytojos pačios nusprendžia, kokie aplankai geriausiai atitiktų vaikų poreikius, kokia medžiaga ten bus saugoma ir kiek laiko. Pasiekimų vertinimams taip pat naudojamosi elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ esančiomis vaikų pasiekimų diagramomis, kurios sudaromos pagal vaikų brandos vertinimus spalio ir gegužės mėnesiais.

18. KAIP PRIIMAMI SPRENDIMAI DĖL TOLESNIO VAIKŲ UGDYMO

Aplankuose patalpinti duomenys, vaikų pasiekimų diagramos, atvejų aprašymai, stebėjimai yra analizuojami ir aptariami. Analizės metu išryškėja vaikų pasiekimų sritys, kuriose jis yra pažengęs ir sritys, kurioms reikia skirti daugiau dėmesio ar suaugusiojo pagalbos. Atsižvelgiant į tai, yra toliau kryptingai planuojamas ir organizuojamas vaikų ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo mokytojas išsikelia paprastus, konkrečius, realiai įgyvendinamus vaikų ugdymo uždavinius. Šie uždaviniai suformuluojami paprastai ir aiškiai įvardinant, ko iš vaiko tikimasi. Priešingai nei suaugę, vaikai nemoka savęs vertinti, todėl jiems reikia padėti suprasti, kokiam jų elgesiui pritariama, o kokiam – ne. Svarbu pasidžiaugti vaikų laimėjimais, o tik tada pasakyti, ko iš vaiko tikimasi. Apie vaiko ugdymo uždavinius būtina kalbėtis ir su jo tėvais. Visų pirma pabrėžiamos vaiko stiprybės, sėkmės, o tik tada patariama tėvams, kaip vaikas gali tobulėti arba kur jam reikia padėti.

Kai vaiko ugdymo uždaviniai išskelti, numatoma ugdomoji veikla, kuri įtraukiama į grupės savaitės planą ir šį planą ikimokyklinio ugdymo mokytojai atsakingai vykdo bei vėliau analizuoja, aptaria, reflektuoja.

19. INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS Į PAGALBĄ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGUI

Šiandien informacinės technologijos vis labiau ateina mokytojams į pagalbą Mūsų darželyje – tai kasdieninė galimybė naudotis elektroniniu dienynu „Mūsų darželis“. Virtualus savaitės ir metinių veiklų planavimas, vaikų brandos vertinimai, vertinimų diagramų įvairovė. Tai padeda gerinti ugdymo procesą, operatyviai koordinuoti ugdymą ir jo planavimą, reaguoti į kilusias ugdymo problemas.

Informacinių technologijų dėka tampa įmanomas išsamesnis duomenų kaupimas apie ugdymą(si) ir jo rezultatus. Nuotraukų, protokolų, scenarijų, projektų dokumentavimas ir išsaugojimas taip pat tapo paprastesnis ir patogesnis, naudojant kompiuterines programas. Geresnį bendravimą ir bendradarbiavimą užtikrina įvairios virtualio priemonės: Facebook grupės, elektroninis paštas, pokalbių programos, virtualusis diskas, skaitmeninio turinio dalijimosi saugyklos, dokumentų kūrimas internete, konferencijų programos ir kt. Tai išplečia galimybes, rengiant bendras veiklas, projektus ir projektines veiklas (pavyzdžiui, bendradarbiaujant Teams, Padlet, Facebook, Google ir kt. aplinkose), dalyvaujant nuotoliniuose seminaruose, kvalifikacijos kėlimo renginiuose, organizuojant susirinkimus pedagogams bei tėvams.

Organizuojant vaikų ugdymo procesą, virtualiosios komunikacijos ir bendradarbiavimo ugdymo(si) turinys šiandien vis dažniau integruojamas į kalbinį, socialinį, pažintinį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą. Rezultatai priklauso nuo to, kokios užduotys vaikams yra pateikiamos, kaip suaugusieji organizuoja ir palaiko mokymosi procesą, koks yra ugdytojo vaidmuo ir jo pasirengimas. Tarkim, kompiuteriai neatitinka vaikų iki trejų metų mokymosi stiliaus, nes tokio amžiaus vaikai mokosi kitaip, jie nuolat veikloje, jie pilni judėjimo, dažnai keičia dėmesį nuo vieno objekto prie kito.

Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA), atsižvelgdama į 2023–2025 metų prioritetines pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritis paskelbė tobulintinas, tai - skaitmeninių kompetencijų stiprinimas, kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas, pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimas, ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų gerinimas ir lyderystės ugdymui ir mokymuisi būtinų kompetencijų tobulinimas.

Atsižvelgiant į įstaigos pedagogų kompetencijas ir į NŠA siūlomas kompetencijų kėlimo sritis, mūsų įstaigoje išlieka aktualus IT raštingumo kėlimas, siekis užtikrinti vaikams sėkmingas kompiuterinės veiklos patirtis, kvalifikuotai naudoti IT kaip ugdymo įrankį ir kaip

įrankį pasiekimų vertinimui, rezultatų fiksavimui bei analizei. Kitaip tariant, gebėti įrankius pritaikyti problemų sprendimui.

NAUDOTI ŠALTINIAI IR REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Atmintinė mokytojams Įtraukties link. Ką turi žinoti mokykla? Prieiga per internetą https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/12/Itraukties-link.-Ka-turi-zinoti-mokykla.Atmintinemokykloms.pdf?fbclid=IwAR3sNcEEND2xwDtKDqtvSYWeF9S_wjyiQ-7yJzN9q8Tz_KbmbEkTXdF-asw
2. Augantis vaikas, Bee, H., Boyd, D., 2011.
3. Daugiakultūriai darželiai. Gerosios praktikos vadovas. Valstybinis kalbų centras, 2016.
4. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
5. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo aprūpinimo centras, 2016.
6. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas. Metodiniai patarimai, prieiga internetu: <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/1719>
7. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015, prieiga internetu <file:///C:/Users/Asus/Desktop/Ikimokyklinio%20ugdymo%20rekomendacijos%202022.pdf>
8. Inovatyvus ir kūrybiškas informacinių ir ryšių technologijų naudojimas ugdant vaikų informatinį mąstymą. Straipsnis. Prieiga internetu : <https://www.svietimonaujienos.lt/inovatyvus-ir-kurybiskas-informaciniu-ir-rysiu-technologiju-naudojimas-ugdant-vaiku-informatini-mastyma/>
9. Įtraukties veiksmų planas 2021–2024 m., patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Dėl pasirengimo įgyvendinti Švietimo įstatymo Nr. I-1489 5, 14, 21, 29, 30, 34 ir 36 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 45 straipsniu nuostatas 2021–2024 metų veiksmų plano patvirtinimo, 2021 m. spalio 14 d., Nr. V-1879.
10. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983).
11. Knygelių rinkinys vaikams nuo trejų iki šešerių metų. Medžiaga ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Žaismė ir atradimai. Nacionalinė švietimo agentūra, 2021, prieiga internetu.: <file:///C:/Users/User/Downloads/Knygeli%C5%B3%20rinkinys%20vaikams%20nuo%20trej%C5%B3%20iki%20%C5%A1e%C5%A1eri%C5%B3%20met%C5%B3%20leidini%C5%B3.pdf>
12. Kondratavičienė R. Informacinių technologijų taikymas ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbe. Straipsnių rinkinys. Kaunas, 2012.

13. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 1996 m. kovo 14 d. Nr. I-1234, Vilnius, prieiga internetu: <http://www.vilniaussvaja.lt/wp-content/uploads/2014/02/Vaiko-teisiuapsaugos-pagrindu-istatymas-1996-03-14.pdf> 51
14. Patvirtintos prioritetinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritys, Švietimo naujienos, 2023-01-04, prieiga prie interneto: <https://www.svietimonaujienos.lt/patvirtintos-prioritetines-pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-sritys/?fbclid=IwAR1n5IdpbIn1UNURVCGJddQb3Ao6Dd6wI17FXIiFUNYdSoxnhfLmfBB8Yik>
15. Žaismė ir atradimai. Medžiaga ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Vadovas pedagogui. Vilnius, 2021, prieiga internetu: file:///C:/Users/User/Downloads/IU_Vadovas%20pedagogui_PRINT_WEB%20nera%20QR.pdf